



Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.340.2025

Warszawa, /elektroniczny znak czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 10818 Pani Posłanki Urszuli Nowogórskiej, w sprawie możliwości zastosowania odstępstwa od warunków zatrudnienia rehabilitanta w sytuacjach wyjątkowych, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Kwestie dotyczące specjalistycznych usług opiekuńczych reguluje ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych. Art. 18 pierwszego z tych aktów wskazuje, że specjalistyczne usługi opiekuńcze (SUO) dla osób z zaburzeniami psychicznymi są zadaniem zleconym gminie z zakresu administracji rządowej realizowanym przez gminę. Całkowity koszt ich świadczenia ponosi budżet państwa.

Gmina może to zadanie realizować samodzielnie, zlecić realizację organizacji pozarządowej po uprzednim przeprowadzeniu konkursu ofert, podmiotom określonym w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, a także kupować te usługi.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, ośrodek pomocy społecznej, ustala zakres, okres i miejsce świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych. Trzeba podkreślić, że rekomendacja lekarza dotycząca zalecanej liczby godzin ich świadczenia stanowi dla ośrodka pomocy społecznej jedynie dodatkową informację i nie zobowiązuje placówki do przyznania usług w określonym, a nawet jakimkolwiek wymiarze.

Decyzja o pozytywnym lub negatywnym rozpatrzeniu wniosku o przyznanie usług wydawana jest po zakończeniu postępowania administracyjnego, tj. po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego i uzyskaniu wszystkich niezbędnych dokumentów w sprawie, które wskazuje organ decyzyjny wydający. W przypadku niesatysfakcjonującego ją rozstrzygnięcia, stronie przysługuje odwołanie do samorządowego kolegium odwoławczego (SKO) zgodnie z pouczeniem w niej zawartym. Z kolei na decyzję SKO przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Zgodnie z art. 50 ustawy o pomocy społecznej specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Dodatkowo, zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych, specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone są przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekunki środowiskowej, specjalisty w zakresie rehabilitacji medycznej, fizjoterapeuty lub wykonywania innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone usługi specjalistyczne.

Kwestie kwalifikacji do wymienionych zawodów uregulowano w stosownych aktach prawnych, np. w ustawie o pomocy społecznej, ustawie o zwodzie pielęgniarce i położnej, czy też ustawie prawo oświatowe, a także w wydanych na ich podstawie rozporządzeniach wykonawczych. Kwalifikacje osób aplikujących i wykonujących te zawody należy oceniać w świetle tych przepisów.

Dodatkowo osoby świadczące specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi muszą posiadać co najmniej półroczny staż w jednej z następujących jednostek:

- szpitalu psychiatrycznym;
- jednostce organizacyjnej pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- placówce terapii lub placówce oświatowej, do której uczęszczają dzieci z zaburzeniami rozwoju lub upośledzeniem umysłowym;
- ośrodka terapeutyczno-edukacyjno-wychowawczym;
- warsztacie terapii zajęciowej;
- innej jednostce niż wymienione, świadczącej specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi¹.

Zgodnie z przepisami omawianego rozporządzenia, w uzasadnionych przypadkach specjalistyczne usługi mogą być świadczone przez osoby, które zdobywają lub podnoszą wymagane kwalifikacje zawodowe, posiadają co najmniej roczny staż pracy w jednostkach, o których mowa wyżej i mają zapewnioną możliwość konsultacji z osobami świadczącymi specjalistyczne usługi, posiadającymi wymagane kwalifikacje.

Należy wyraźnie podkreślić, że świadczenie SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi wymaga odpowiedniego przygotowania zawodowego jak i stosownego doświadczenia zawodowego. Nadzór nad zgodnością zatrudnienia pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z wymaganymi kwalifikacjami sprawuje wojewoda (art. 22 ustawy o pomocy społecznej).

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi są szczególnym rodzajem usług specjalistycznych. Pomoc udzielana jest tu wyróżnionej grupie osób, dlatego też przy przyznawaniu tej formy wsparcia, ośrodek pomocy społecznej musi posiadać udokumentowaną wiedzę, że dana osoba się do niej zalicza, a także informacje o niewystarczającym zaspokojeniu jej potrzeb w ramach innych systemów.

Pragnę też zwrócić uwagę, że zgodnie z § 2 pkt 5 rozporządzenia specjalistyczne usługi opiekuńcze dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi polegają na zapewnieniu im dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, w wyjątkowych przypadkach, jeżeli nie mają one możliwości uzyskania dostępu do zajęć, o których mowa w art. 7 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego.

Pomoc społeczna jest instytucją wspomagającą rodzinę w trudnej sytuacji, z którą nie jest ona w stanie sobie poradzić wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Nie może całkowicie zastępować form pomocy świadczonej przez inne podmioty, które w pierwszej kolejności zobowiązane są do działań na rzecz osób potrzebujących. Innymi słowy, pomoc społeczna może jedynie uzupełniać świadczenia gwarantowane przez inne systemy (ochrony zdrowia, edukacji), w ramach swoich możliwości.

¹Pod pojęciem „innej jednostki” należy rozumieć jednostkę, która może świadczyć m.in. specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, np. ośrodek pomocy społecznej, CUS, pod warunkiem, że osoba tam zatrudniona spełnia wymieniony wymóg wymaganego stażu, pod warunkiem bezpośredniej realizacji tych usług, czy też innej pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi, które dają wiedzę o specyfice pracy z tą grupą osób.

Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie przewiduje stosowania odstępstw od wymogów określonych przepisami prawa.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/